

hodnocení dětské literatury a zdůrazňující nový přístup k ní shromáždili příslušníci organizace roku 1940 do sborníku *Literatura pro mládež*.

Významným způsobem zasáhl František Tenčík nejen do oblasti literární kritiky a historie, ale i teorie literatury pro mládež. Vnímá ji jako plnohodnotnou, avšak pro svá specifika zvláštní oblast literatury národní. Velkou pozornost věnoval též tvorbě J. V. Plevy. Výsledkem dlouhodobého zkoumání měla být monografie, jež by Plevu představila v celistvosti jeho tvorby pro děti i dospělé. Zamýšlenou práci však Tenčík nestihl za svého života publikovat, její vydání se uskutečnilo až roku 1979 zásluhou literárního historika a kritika Pavla Pešty.

Umění pro mládež se snažil František Tenčík vnímat komplexně, nesoustředil se proto pouze na rovinu literární, ale zkoumal rovněž oblast divadelní, filmovou a rozhlasovou. K problematice daných okruhů se vyjadřoval ve svých studiích, jimiž přispíval do tehdejších významných periodik (*Úhory, Rovnosti, Hosta do domu, České literatury, Nového života* atd.). Svými příspěvky nejednou obohatil stránky *Štěpnice*, kritické revue tvorby pro děti a mládež, a na ni navazujícího *Zlatého máje*, který v letech 1961 až 1963 redigoval. Tenčíkův zájem o loutkový film dokládá jeho monografická práce *Hermína Týrlová* (1964).

Tvorbě pro děti a mládež se František Tenčík věnoval nejen z hlediska teoretického, ale i praktického. Podílel se na utváření čítanek a učebnic, pořádal výběry z děl významných českých autorů piščíků pro mládež (K. J. Erben, J. Kozíška, M. Majerová, M. J. Sychry, J. Tomečka a dalších) a sám napsal několik beletristických knih, z nichž největší oblibu si u malých čtenářů získaly drobné příběhy *Ivánek* (1954) a *Barevná svítlna* (1959) a próza ze života starších dětí *Chlapec v bílém svetru* (1971). Ve spolupráci s televizí a rozhlasem působil jako autor televizních dramatizací, pásem, filmových scénářů a rozhlasových her. Do oblasti divadelní pak zasáhl jako dramaturg a režisér scén pro děti.

Široká působnost Františka Tenčíka v oblasti umělecké tvorby pro děti je skutečně pozoruhodná, svou tvůrčí a především

badatelskou činností inspiroval řadu svých nástupců nejen mezi učiteli naší univerzity.

L. MARKOVA

Před třiceti lety odešel profesor František Jordán

Dne 2. 6. 2009 uplyne třicet let ode dne, kdy řady akademické obce brněnské univerzity opustil prof. PhDr. František Jordán, CSc. (21. 10. 1921 – 2. 6. 1979), profesor československých dějin a vedoucí tehdejší katedry historie a archivnictví Filozofické fakulty. Přestože se v důsledku válečného strádání netěšil pevnému zdraví a dlouhodobě trpěl anginou pectoris, odešel velmi nečekaně a náhle ve věku nedožitých padesáti osmi let. V jeho osobě tehdy opustila akademickou obec jedna z významných osobností té generace, která v desetiletích po r. 1948 výrazně spoluvytvářela profil brněnské filozofické fakulty a hlavně její historické obce. Jeho životní a profesní dráha probíhala ve složité době poznamenané pohrůbými událostmi a úživatými poměry, počínaje koncem první republiky, Mnichovem, nacistickou okupací, totálním nasazením, odbojem a konče poválečným oblením komunistickou ideologií a složitým osobním vyrovnáváním se s realitou reálného socialismu. V případě F. Jordána byly tyto životní zážitky o to intenzivnější, že po maturitě na strážnickém gymnáziu r. 1941 a po nástupu do tovární výroby byl totálně nasazen na nucené práce do rakouského Kapfenbergu, odkud posléze utekl a aktivně se jako partyzán zapojil do protinacistického odboje na území bývalé Jugoslávie. Po válce studoval na Filozofické fakultě v Brně obor historii a bohemistiku u profesorů Macůrka, Urbánka, Holinky, Šebánka, Trávníčka, Grundta, Kellnera ad. Po promociích r. 1950 a krátkém zaměstnání v nakladatelství Rovnost, kde působil jako odpovědný redaktor, nastoupil r. 1951 na Filozofické fakultě dráhu vysokoškolského učitele. Brzy se na ni uplatnil jako schopný akademický pracovník a erudovaný historik. Od r. 1959 po dvacet let vedl katedru historie a archivnictví a byl členem Vědecké rady FF, v letech 1960–1962 byl též jejím proděkanem a r. 1969 byl zvolen i děka-

nem, ale pro špatné zdraví do funkce nenašouplil. Řadu let působil rovněž v čele Kabinetu pro dějiny univerzity. Postupně splnil jednotlivé kvalifikační stupně akademické dráhy: obhajobou práce o česko-chorvatských vztazích v raném novověku získal titul PhDr. (r. 1952), r. 1962 obhájil kandidátskou disertaci z dějin dělnického hnutí a stal se kandidátem věd (CSc.) a na základě práce o rozkolu v rakuském dělnickém hnutí v 80. letech 19. století se habilitoval (r. 1964) a konečně byl r. 1972 jmenován profesorem pro obor československé dějiny. Badatelsky se profesor Jordán zaměřoval na tři základní oblasti dějin. První byla tvořena výzkumem problematiky česko-jihoslovenských vztahů. Zájem o ni v něm byl vzbuzen prof. Macúrkem, ale i Jordánovými vlastními životními zkušenostmi z osobních styků s příslušníky národů tehdejší Jugoslávie. Kromě česko-chorvatských vztahů v minulosti se prof. Jordán zabýval též vztahy česko-slovenskými, zejména společným bojem obou národů na konci habsburské monarchie za zřízení univerzity v Brně a v Lublani. Významnou položku mezi těmito studii i dnes zaujímají práce částečně vzpomínkového charakteru zaměřené na protifašistický odboj na území dřívější Jugoslávie. Druhou a třeba říci i nejrozsáhlejší oblastí jeho vědeckého zájmu tvořila problematika vývoje dělnického hnutí. Jordán tímto tematickým zaměřením reagoval na výzvy doby, na druhé straně je třeba vidět, že z tohoto dobou protežovaného tématu učinil ve svých pracích legitimní a seriózními metodami zkoumanou oblast dějin modernizace středoevropské společnosti. Výsledky jeho bádání, zveřejněné v četných studiích a završené monografií *Problémy rozkolu dělnického hnutí v českých zemích na umírněné a radikály v osmdesátých letech minulého století* (1965) byly pro svou důkladnou heuristiku a korektní ne-černobílou interpretaci vysoce ceněny nejen doma, ale i v tehdejších „kapitalistickém“ Rakousku a Německu. Tato monografie bez ohledu na vlivy doby, v níž vznikla, patří dodnes k základním dílům o počátcích dělnického hnutí v českých zemích i Rakousku. Jordán totiž na základě zevrubného studia vyložil složitou genezi dělnického hnutí v českých zemích i jeho různých proudů, včetně anarchistického, v kontextu jeho vývoje ve střední Evropě a ukázal i na specifický přínos jeho

jednotlivých proudů i teritoriálních center. Třetí tematickou oblastí Jordánova vědeckého působení byla problematika dějin Moravy v 19. a 20. století. Z tohoto výzkumného zaměření vzešla zejména velká kolektivní díla, na nichž se Jordán autorsky i jako hlavní redaktor významně podílel. Šlo především o *Dějiny univerzity v Brně* (1969) a o *Dějiny města Brna 1-2* (1969-1973), jež dodnes slouží svému účelu a nebyly dosud překonány žádnými novými pracemi. Osobní životní zkušenosti nabyté v mládí jej sice vedly už v době jeho partyzánské anabáze do řad komunistické strany a posléze po r. 1948 i do různých veřejných funkcí, na druhé straně v něm posílily schopnost přímočarého a čestného jednání a osobní obětavosti i schopnost nepodléhat dobovým náladám a kampaním a umět se postavit za jiné lidi. Projevil se to zejména v dobách společenských a politických poryvů spjatých s obdobím pražského jara a následně normalizace. Za jeho dlouholetého vedení katedry se mu podařilo stmelit starší generaci historiků (Holinka, Macúrek, Šebánek, Dušková, Šindelář) s nastupující mladou generací (Hejl, Kolečka, Mainuš, Kudrna, Válka, Janák) a vytvářet na pracovišti takové podmínky a atmosféru, aby tyto různé individuality navzájem tvořily dělný kolektiv. Bylo to umožněno i tím, že prof. Jordán přes určitou osobní uzavřenost byl člověkem velmi laskavým, vnitřným i shovívavým, který si nepotrpěl na formality a okázalost, který nenápadně uměl otupovat ostří osobních řevnivostí a který se i v dobách nepřejících serióznímu výzkumu snažil vytvářet prostor a dostatečné podmínky pro solidní bádání všech svých kolegů. Toto nenápadně působící blahodárné fluidum osobnosti profesora Jordána, jež si jeho okolí ani neuvědomovalo, vytvářelo na oboru historie velmi příjemné prostředí i pro studenty, kteří zde studovali. Jako Jordánův žák, který studoval právě na přelomu 60. a 70. let, jsem toto blahodárného působení jeho osobnosti vnímal a reflektoval až dodatečně a postupně, zejména např. tehdy, když právě díky jeho osobnímu nasazení mohli dostudovat i ti studenti, kteří měli být postizeni za protirežimní aktivity na počátku 70. let vyloučením ze studia, a zvláště naléhavě, když prof. Jordán opustil svou práci, své kolegy a své nejbližší navždy.

J. MALÍR